

E L L L E N G U A T G E

Allò en què es basen

El pronom neutre *allò* es imprescindible en les construccions en què intervenen oracions relatives substantives amb un verb que regeix una preposició. Sense aquest règim, sabem que, en les designacions neutres, podem usar pràcticament d'una manera indistinta *el que* i *allò que*. Tant podem dir —amb el mateix valor— *Fem el que hem de fer* com *Fem allò que hem de fer*. Però si el verb de l'oració subordinada, en lloc de *fer*, és un verb com ara *basar-se*, que demana la preposició *en*, hem de dir necessàriament *Fem allò en què es basen llurs esperances*, amb la intervenció del relatiu fort *què*, que admet l'anteposició d'una preposició. I fóra incorrecte de dir, com fan alguns, "Fem allò en el que basen llurs esperances". Aquesta incorrecció, com deïem ahir, és més fàcil que es produeixi i que passi desapercebuda quan en una construcció hi ha dues subordinades relatives (substantives) coordinades, però només amb un verb de règim preposicional en la segona d'elles. Això exigeix l'ús del pronom neutre *allò*, que fa com d'antecedent comú de totes dues. Obtenim, així, la construcció amb què cloïem el nostre comentari d'ahir: *Fem allò que hem de fer i en què (i no en el que) basen llurs esperances*. És clar que també podríem dir *Fem el que hem de fer i allò en què basen...*, però la diferència de sentit és prou clara perquè calgui insistir-hi.

Potser algú se sentiria temptat a objectar, al que hem dit en primer lloc, que en construccions com *No sabem en què basen llurs esperances* o *Pregunteu-li de què vol prescindir*, no es veu pas la necessitat de recórrer a l'ús del pronom neutre *allò*. Però en aquestes construccions les oracions subordinades no són relatives substantives sinó interrogatives indirectes. Així com diem *En què basen llurs esperances?*, que és una interrogativa directa, podem dir *No sabem en què basen llurs esperances*, en què hi ha una interrogativa indirecta. Aquestes oracions depenen sempre de verbs amb un cert sentit d'interrogació com *preguntar*, *demanar* (en el sentit de "preguntar"), *ignorar*, *no saber*, *explicar*, etc. Però cal convenir que hi ha casos en què la frontera entre una relativa substantiva i una interrogativa indirecta és imprecisa, per exemple quan depenen d'un verb com és ara *saber*. Admetríem, així, *Sabem allò en què es basen* (relativa) i *Sabem en què es basen* (interrogativa), amb una diferència de sentit certament subtil.